

ПОВОДОМ ЈЕДНЕ ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ

»Зборник у почаст академику Мирославу Пантићу«,
Институт за књижевност и уметност –
Филозофски факултет у Новом Саду,
Београд, 2003, стр. 309

Институт за књижевност и уметност из Београда и Филозофски факултет из Новог Сада издали су зборник којим су одали почаст академику Мирославу Пантићу и свему ономе што је за пола века преданог бављења књижевношћу завештао нашој науци. Аутори *Зборника у почаст академику Мирославу Пантићу* припадају групи вредних посленика у области науке о књижевности у којој је академик Мирослав Пантић оставио неизбрисив траг. Неки од аутора су заједно са академиком Пантићем оснивали катедре за књижевност у Новом Саду, Сарајеву, Приштини и Нишу и заснивали научноистраживачке пројекте у САНУ и Институту за књижевност и уметност; остали су његови ђаци, следбеници на путу посвећеног проучавања књижевности, и поштоваоци његовог рада.

За пет деценија преданог научноистраживачког рада на пољу проучавања књижевности академик Мирослав Пантић је дао изузетно драгоцен допринос науци о књижевности, а његови радови и сазнања до којих је долазио поуздан су ослонац за многе генерације истраживача који су га следили у овом племенитом послу. О историчарима и проучаваоцима наше књижевности академик Пантић је објавио више студија – о Јовану Рајићу, Павлу Јулинцу, Вуку Карацићу, Петру Колендићу, Владану Недићу, а приредио је и неколико њихових књига: Петар Колендић, *Из старог Дубровника* (1964), Владан Недић, *О усменом јеснишћу* (1976); уредник је *Сабраних дела Павла Појковића* у 12 књига и аутор је историје српске књижевности од средњег

века до XVIII века у *Историји српског народа* у издању СКЗ. Средишње интересовање, као и највећи број радова, академика Мирослава Пантића везани су за књижевност старог Дубровника и књижевност ренесансе и барока уопште. Докторску дисертацију *Себастијан Сладо Долчи – дубровачки биограф XVIII века* академик Пантић је објавио 1957, а уследиле су књиге: *Поетика хуманизма и ренесансе I–II* (1963), антологија *Песништво ренесансе и барока* (1968) и студије о дубровачкој комедији и писцима (И. Гундулић, П. Зоранић). За *Лексикон писаца Јуџославије* (за прва четири објављена тома) у издању Матице српске обрадио је 150 аутора. Академик Мирослав Пантић приредио је више издања најзначајнијих писаца епохе ренесансе и барока (Држића, Гундулића), међу којима се посебно издвајају издања Гундулићевог *Османа* (1967) и *Суза сина размештога* (1979 – фототипско издање овог дела из 1662. према једном сачуваном примерку из Националне библиотеке у Паризу). Открио је песника Жива Болицу (прва половина XVIII века) и пред научну јавност изнео фототипско издање првог потпуног примерка пасторале Марина Газаровића *Љубица* (Венеција 1627), са јединим примерком псалама Николе Димитровића *Пјесни њокорне краља Давида* (Венеција 1549). Објавио је, као уредник фототипских издања САНУ, *Крајки увод у историју њосћања Српског народа* Павла Јулинца. Проучавајући везе средњовековне Србије са Дубровником, објавио је више студија («Свети Сава и Дубровник», «Краљ Драгутин и Дубровник», «Кнез Лазар и Косовска битка у старој књижевности Дубровника и Боке Которске»). Награду за науку Вукове задужбине добио је за књигу *Књижевност на шлу Црне Горе и Боке Которске од XVI до XVIII века* (1990). Током научног рада академик Пантић се посебно бавио проучавањем усменог стваралаштва, а важан допринос науци о књижевности дао је открићем непознате бугарштите о Деспоту Ђурђу и Сибињанин Јанку из XV века (1977). Издваја се антологијски избор предвуковских записа народних песма *Народне њесме у записима XV–XVIII века* (1964, 2002), као и заслуга академика Мирослава Пантића када је, као главни и одговорни уредник *Сабраних дела Вука Стеф. Караџића* у 40 књига, приредио Вукове народне пословице и приповетке. У *Кабинету за дубровачке студије* који је академик Пантић наменио САНУ налазе се ретке књиге, сепарати, као и архив са великим бројем повезаних књига дела писаца Дубровника и Боке Которске. Изузетну вредност у *Кабинету за дубровачке студије* чини »800 фасцикли о појединим писцима укоричених у 100 посебних рукописних књига« – обједињених под насловом *Грађа о дубровачким писцима и другим знаменијим Дубровчанима*. Овоме треба додати и »четрдесетак укоричених књига (од 500 до 600 страница)« у којима су сабрани Пантићеви исписи из дубровачког архива о Дубровнику и његовом животу, као и двадесетак књига у којима су описи дела која се налазе у рукопису.

На почетку Зборника Миодраг Матицки у тексту *Академики ѡрофесор Мирослав Пантић* представља научну биографију академика Мирослава Пантића,

издваја неке од кључних и најважнијих плодова научноистраживачког рада академика Пантића и осветљава концепцију којом су се руководили уредници осмишљавајући Зборник. Злата Бојовић доноси богату и импресивну *Библиографију радова Мирослава Пантића 1952 – 2002*, из које се ишчитава сва искрена преданост вишедеценијском проучавању наше културе и књижевне историје коме је академик Пантић посветио највећи део свог живота.

Зборник у част академика Мирослава Пантића концепцијски је осмишљен тако да својом садржином представи неколико области научних интересовања академика Мирослава Пантића и у складу са том намером уредника (академик Радомир Ивановић и др Миодраг Матицки) подељен је на четири дела. Први део је сачињен од прилога М. Мојашевића, Д. Медаковића, Т. Бекића, П. Палавестре, М. Лесковца и В. Кораћа, чиме је назначена област интересовања академика Пантића за историчаре и проучаваоце наше књижевности. Други део садржи прилоге З. Константиновића, З. Бојовић и Б. Ђорђевића чије теме се тичу поетике и историје књижевности ренесансе и барока; у трећем су сабрани прилози Ј. Ређеп, Н. Љубинковића, Р. Пешић и С. Војиновића о народној усменој књижевности. У складу са напорима академика Мирослава Пантића да »из аспекта источница осветли и дела српских писаца XIX и XX века«, четврти део Зборника је састављен од радова Р. Ивановића, М. Матицког, Н. Милошевић–Ђорђевић, Н. Страјинића и Б. Летића. Сваки од прилога у Зборнику праћен резимеом на енглеском језику.

Недавно преминули Миљан Мојашевић у прилогу *Огнј: захвалности филологији* евоцирао је успомене на два сусрета са Петром Колендићем и истакао искрену сарадњу са Мирославом Пантићем, »најаутентичнијим Колендићевим учеником«, током бављења научним радом на пољу филологије. Полазећи од става да је »увек нешто од баштине средњег века уграђивано и у наше модерно национално осећање« Дејан Медаковић у прилогу *Још о њуману Гедеону Јуришићу* истиче настојање Г. Јуришића да испита и опише културну баштину српског народа (нарочито манастир Дечане), али и да осветли друштвено–историјске околности (сиромаштво, опасност од Арнаута, Турака и др.) у којима је живео наш народ на југу Србије крајем XIX века. Томислав Бекић пише о Г. Геземану – *Слависта Герхард Геземан и његов допринос изучавању наше књижевности и културе*, истичући значај рада немачког слависте Геземана, који је утолико већи јер су се касније на њега надовезали А. Шмаус и М. Браун представљајући, у проучавању наших народних песама, »врхунац модерне немачке славистике«. Критичарски рад В. Глигорића представља *Предраг Палавестра у прилогу Проскриптивна и дескриптивна кришика Велибора Глигорића* истичући доктринираност става и нетрпељивост Глигорића према неким писцима и књижевним појавама, засноване на идеолошким претпоставкама и недостатку слуха за модерна струјања у литератури. У Зборнику се налази и *Неколико писама Мирославу Пантићу* Младена Лесковца која сведоче о искреној сарадњи Лесковца и Пантића и о њиховој преданости послу око уређивања часописа из области науке о књижевности (М. Лесковац је

уређивао *Зборник за књижевност и језик* Матице српске, а М. Пантић *Прилоге за књижевност, језик, историју и фолклор* Филолошког факултета у Београду). Потакнут радом М. Пантића о представљању једне бугарштице 1497. године у дворцу апулијског града Ђоја дел Коле, Војислав Кораћ доноси *Белешку о дворцу Gioia del Colle*. Зоран Константиновић представља специфичност духовног склопа дубровачког грађанина у раду *Менталитет и литерарно стваралаштво »Дубровачки јосипар« – Увођење у једну тему контекстуалној прилици литерарној* отварајући интересантну перспективу промишљања историје наше књижевности као »историје нашег менталитета.« Злата Бојовић осветљава у прилогу *»Троја ужежена« Франа Бобаљевића Кука* дело које је до сада ретко помињано у историји књижевности – а и тада »непотпуно, или маргинално, или нетачно«. Кроз помну анализу Бобаљевићевог дела З. Бојовић открива пишчеву стваралачку концепцију у обради теме из класичне књижевности и даје нам на крају прилога текст спева *Троја ужежена*, који је овом приликом и први пут објављен. О особеностима дубровачких прерада Молијерових комедија пише Бојан Ђорђевић – *Пословице и пословични изрази у дубровачким прерадама Молијерових комедија*, истичући значај пословица преко којих се уносила локална боја Дубровника у прераде Молијерових комедија. Учесталост истих пословица у прерадама Молијерових комедија и појава да неке Молијерове фразе буду замењене одређеним пословицама наводе Ђорђевића на закључак да је аутор свих дубровачких прерада исти. Наглашавајући значај и плодотворност рада М. Пантића на објављивању народних песама и старих записа, као и на решавању низа теоријских питања, Јелка Ређеп у раду *Нови датум у историји књижевности посебно издваја Пантићева свестрана истраживања порекла и уметничких особености бугарштица, на основу чега је начинио велико откриће о најстарије забележеној епској песми код Срба и Хрвата, померајући границу са XVI на XV век. Ненад Љубинковић, на основу анализе одлука тзв. трулског васељенског сабора у циљу сузбијања народних обичаја, даје допринос проучавању народне традиције у раду *Религиозно народно мишљење и народни обичаји у виђењу васељенских црквених сабора*. Радмила Пешић у прилогу *Комади од »знајне џјесме о негдашњем турском и њемачком рату«* анализира поетско–епске законитости на којима почива песма, сачувана у комадима у првој књизи Вукових *Српских народних џјесама*, о аустријско–турском рату у XVIII веку, истовремено је упоређујући са песмама са истом тематиком из Ерлангинског рукописа и Богишићеве збирке. Станиша Војиновић представља *Рукопис нејознајних народних џјесама Сшојана Новаковића из 1861. године* доносећи и записе песама из овог до сада непознатог Новаковићевог рукописа. Из угла осветљавања библијског алегоризма Радомир В. Ивановић у раду *Молићва као завјетно писмо (Библијски алегоризам у Његошевој медитативној поезији)* сагледава неке од суштинских особености једног дела Његошевог стваралаштва. Своје проучавање Стеријине поезије Миодраг Матицки представља у прилогу *Позне Стеријине џјесме* оцењујући да позно стваралаштво познатог српског књижевника, које углавном чине песме, јесте »поезија првог*

реда«, у којој је на оригиналан начин »уобличено... виђење људске судбине«. Сагледавајући особености песничког стваралаштва Бранка Радичевића Нада Милошевић–Ђорђевић у раду *О поетици усмене традиције Бранка Радичевића* указује на поетику овог српског песника која свој ослонац налази у укрштању »усменог, али и доживљеног са токовима сентименталистичке, предромантичарске и романтичарске струје у књижевности«. О књижевном делу Петра Кочића пише Никола Страјинић у прилогу *О иривавини и учевини Петра Кочића* сагледавајући из више углова пишчев поетски свет, чији медијум је језик, виђен у тоталитету кроз укрштање дијахронијске и синхронијске равни. Литерарни првенац Мирољуба Стојановића представља Бранко Летић у раду »Родослов« *Мирољуба Стојановића* уочавајући суптилне унутрашње књижевноуметничке планове на којима почива ово дело, састављено од седамдесетак »прозних медаљона«.

Издавање *Зборника у част академику Мирославу Пантићу* подухват је кога су се са пуном озбиљношћу латили Институт за књижевност и уметност и Филозофски факултет из Новог Сада, исказујући пијетет према брижљивости у проучавању културне и књижевне баштине српског народа – чему је несебично академик Мирослав Пантић посветио највећи део свог живота. Излажењем *Зборника*, који одликује, како разноликост и висока вредност прилога које доноси, тако и опремљеност књиге (тврди повез, квалитет штампе и др.), на леп начин је обележена педесетогодишњица научноистраживачког рада академика Мирослава Пантића. Аутори прилога у *Зборнику*, као и његови издавачи, су овом књигом, испред велике породице истраживача у области науке о књижевности, исказали најтоплију захвалност академику Пантићу за све што је учинио као њихов колега и професор.